

Република Србија
Национални савет за културу
Београд, Влајковићева 3
Број: 121-02-1/2022-01
Датум: 23. фебруар 2023.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 28.02.2023

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	02-398/23		

Народна скупштина Републике Србије
-господину Владимиру Орлићу, председнику-

Трг Николе Пашића 13
БЕОГРАД

ПРЕДМЕТ: Достављање Извештаја о раду Националног савета за културу

Поштована господине Орлићу,

Сходно члану 17. став 3. Закона о култури, достављам Вам усвојени Извештај о раду Националног савета за културу за 2022. годину.

Национални савет за културу, образован као стручно-административно тело, ради обезбеђивања сталне стручне подршке у очувању, развоју и ширењу културе је на својој 14 седници усвојио годишњи Извештај о раду Националног савета за културу за 2022. годину, у којем су обједињени сви усвојени предлози овог саветодавног тела у погледу различитих домена културних делатности, који би могли бити реализовани у наредном периоду - заштита и очување културног наслеђа, библиотекарство, промовисање културе читања, иницијативе у погледу оснивања установа културе различитих профила, промовисање и неговање стандардног српског језика, очување и унапређење услова за неговање културног идентитета националних мањина.

С поштовањем,

ПРЕДСЕДНИК НАЦИОНАЛНОГ
САВЕТА ЗА КУЛТУРУ

Зоран Вапа

Република Србија
Национални савет за културу
Београд, Влајковићева 3
Број: 021-02-1/2022-01
Датум: 21. децембар 2022.

На основу члана 17. став 3. Закона о култури („Службени гласник РС”, број 72/09, 13/16, 30/16-испр., 6/20, 47/21 и 78/21), Национални савет за културу (у даљем тексту: Савет) подноси Народној скупштини Републике Србије

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ НАЦИОНАЛНОГ САВЕТА ЗА КУЛТУРУ ЗА ПЕРИОД ОД ДЕЦЕМБРА 2021. ДО ДЕЦЕМБРА 2022. ГОДИНЕ

На основу члана 16. Закона о култури и члана 8. став 1. Закона о Народној скупштини („Службени гласник РС”, број 9/10), Народна скупштина Републике Србије на Седмој седници Другог редовног заседања у 2021. години, одржаној 26. новембра, донела је Одлуку о избору чланова Националног савета за културу („Службени гласник РС”, број 112/21).

Савет је образован као стручно-саветодавно тело ради обезбеђивања сталне стручне подршке у очувању, развоју и ширењу културе. Чланови Савета су изабрани из реда угледних и афирмисаних уметника и стручњака у култури, на период од пет година.

На предлог министра надлежног за културу изабрани су следећи чланови Савета: Зоран Вапа, на предлог Републичког завода за заштиту споменика културе, Жељко Марковић, на предлог Државног архива Србије, Горан Васић, на предлог Народног музеја Србије, др Владимир Пишталo, на предлог Народне библиотеке Србије, Небојша Кундачина, на предлог Народног позоришта у Београду, др Невена Даковић, на предлог Југословенске кинотеке, академик Иван Јевтић, на предлог Српске академије наука и уметности (Одељење уметности), академик Злата Бојовић, на предлог Српске академије наука и уметности (Одељење језика и књижевности), др Исидора Бјелаковић, на предлог Матице српске, Андраш Урбан, на предлог националних савета националних мањина и др Сузана Кујунџић Остојић, на предлог националних савета националних мањина.

Савет је конституисан на свечаној седници, одржаној 3. децембра 2021. године у згради Народне скупштине Републике Србије (у даљем тексту: Скупштина).

У периоду обухваћеном овим извештајем одржано је једанаест седница. Савет се бавио пословима у домену својих надлежности, прописаних чланом 17. Закона о култури (у даљем тексту: Закон).

На конститутивној седници Савета за председника је изабран Зоран Вапа. Решењем потпредседнице Владе и министарке културе и информисања број: 021-02-73/2021-03 од

2. децембра 2021. године Владимир Недељковић, државни службеник у Министарству културе и информисања, одређен је као лице задужено за послове секретара Савета.

На другој седници, једногласно је усвојено да Сузана Кујунџић Остојић буде заменик председника Националног савета за културу.

Савет је на 5. седници, одржаној 28. марта 2022. године, усвојио Програм рада Националног савета за културу у 2022. години са следећим темама:

1. Учешће чланова Националног савета за културу у изради предлога нових закона предвиђених да се усвоје у току 2022. године, а на основу усвојеног Програма рада Министарства културе и информисања за текућу годину;

2. Учешће чланова Савета у сарадњи са Заводом за културни развитак у изради Предлога Стратегије развоја културе у Републици Србији за период 2024–2029. године;

3. Израда иницијативе за побољшање кадровске структуре запослених и набавку опреме за рад у институцијама културе;

4. Учешће чланова Савета у изради предлога закона који уређују област културе са аспекта националних мањина у Републици Србији и њихових интереса у очувању и унапређењу услова за неговање културног идентитета, а чија је израда предвиђена за 2022. годину;

5. Покретање иницијативе код Министарства културе и информисања за оснивање Центра за конзервацију и рестаурацију старих и ретких књига и архивске грађе у Ужицу, Нишу и Крагујевцу;

6. Израда предлога за оснивање Националног центра за књигу при Народној библиотеци Србије са деловањем у области издаваштва, међународне сарадње и промоције читања;

7. Израда образложеног предлога Министарству културе и информисања за именовање Радне групе за израду студије изводљивости за оснивање нове специјализоване научноистраживачке установе културе за филм и аудиовизуелну уметност;

8. Израда предлога за формирање новчаног Фонда за откуп културних добара који су од изузетне важности за националну културу;

9. Израда предлога за јачање културног идентитета Срба у иностранству путем очувања језика, писма и културно-историјског наслеђа.

10. Израда предлога за промовисање, очување, неговање и обавезну примену нормe стандардног српског језика;

11. Израда предлога за оснивање Музеја ћирилице у Бајиној Башти;

12. Израда предлога пројектног задатка са надлежним институцијама културе за реконструкцију комплекса „Крушевачки град“ као значајног сегмента националне културе;

13. Покретање иницијативе за израду предлога за побољшање положаја уметника, стручњака у култури, сарадника у култури, као и лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у култури;

14. Подршка спровођењу Акционог плана 23 из области културе, а везано за националне мањине у Републици Србији.

У оквиру усвојене активности Програма рада Националног савета за 2022. годину, а која се односи на израду Предлога Стратегије развоја културе у Републици Србији, гост на 6. седници Савета био је Марко Крстић, директор Завода за културни развитак. У свом излагању указао је на најважније кораке приликом израде Националне стратегије за културу: на повезивање различитих сектора, државних органа, установа, невладиног сектора, на одређивање рока важења Стратегије 2024–2029. године, на оснивање Радне групе за израду текста Стратегије, на одређивање општег циља, као и посебних циљева, уз мере које ће их пратити како би се на основу свега наведеног конципирао акциони план са табеларно или шематски представљеним свим постављеним циљевима. Марко Крстић је нагласио важност праћења спровођења Стратегије и предложио да један део Радне групе мора да се бави самом имплементацијом, као и презентацијом предвиђених решења.

На 7. седници Савета гошћа је била академик Јасмина Грковић-Мејџор која је образложила и предложила подношење иницијативе за подзаконско регулисање услова коришћења, стручне обраде и представљања дигитализоване рукописне грађе која има статус културног добра од изузетног значаја. Ова иницијатива је састављена после опсежних разговора и више састанака Старословенског одбора Српске академије наука и уметности, јединог стручног тела које окупља најеминентније стручњаке за област старе и ретке рукописне књиге из различитих институција: Српске академије наука и уметности, Института за српски језик, Народне библиотеке Србије, Археографског одељења, Библиотеке Матице српске, Филозофског и Филолошког факултета у Београду и Филозофског факултета у Новом Саду. Јасмина Грковић-Мејџор наводи да је суштина иницијативе неопходност да се подзаконским актом дефинишу правила у области коришћења, стручне обраде и представљања дигитализоване рукописне грађе која има статус културног добра од изузетног значаја у јавном домену. Наиме, чланом 27. Закона о старој и реткој библиотечкој грађи прописано је да су библиотеке обавезне да категорисану стару и ретку библиотечку грађу дигитализују ради коришћења и представљања. Проблем настаје у тумачењу речи „представљање“, имајући у виду да институције наведени термин схватају као постављање читавих рукописа у дигиталној форми у јавни домен без икакве контроле. Проблем може настати и у мета-подацима, односно подацима о рукописима, који су некада и погрешни јер их не контролишу централне установе заштите. Постављање целовитих снимака рукописа у јавни домен без икакве контроле носи могућност злоупотребе, па су тако неки од најважнијих српских рукописа већ пиратски издати, а њихов је визуелни материјал без одговарајућих одобрења комерцијално коришћен. Први вид злоупотребе јесу пиратска, илегална и нестручна издања која се представљају као фототипска, а која заправо нису израдили стручњаци. Гошћа експерт скренула је пажњу и на проблеме идентитетске природе који

се односе на присвајање српског културног наслеђа (пример Мирослављево јеванђеље се сасвим легално представља у издањима као хрватски, босански или црногорски споменик). Низ српских рукописа представљени су у каталозима као бугарски споменици. Предлог Старословенског одбора Српске академије наука и уметности подразумева следеће: дигиталне снимке целих рукописа која се односе на културна добра од изузетног значаја не треба постављати у јавни домен и отворен приступ у целости. На овај начин би се спречиле могуће злоупотребе и поштовала би се одговарајућа (под)законска акта. Стручњацима који се баве рукописним наслеђем доступност би се обезбеђивала под већ дефинисаним условима, на основу захтева одговарајућој библиотеци или архиву. Јавни домен (отворени приступ) треба да садржи: а) илустрацију грађе ограниченим бројем снимака и б) стандардизоване мета-податке. Јединствена правила која се тичу илустрације рукописне грађе и садржаја мета-података треба подзаконским актом прецизно формулисати. Све институције које поседују рукописне збирке треба да се придржавају јединственог прописаног формулара и мора постојати одобрење за постављање мета-података. На овај начин би се омогућила валидност података и њихова униформисаност. Предлог Старословенског одбора Српске академије наука и уметности јесте да Народна библиотека Србије, односно Археографско одељење утврди комисију за припрему одговарајућег правилника о условима коришћења дигитализоване грађе која има статус културног добра од изузетног значаја.

На 9. седници Савета, Сузана Кујунџић Остојић, члан Савета, известила је присутне чланове о спровођењу националног Поглавља 23 Министарства за људска и мањинска права, а које је везано за културу, што представља једну од тачака из усвојеног Програма рада Савета за 2022. годину. Сузана Кујунџић Остојић је известила да је заједно са другим колегама који су учествовали у изради плана везаног за Поглавље 23, за културу, имала састанак са министарком Чомић. Министарка Чомић, као и други национални савети националних мањина, на поменутом састанку упознати су да ће у Програму рада Националног савета за културу бити инкорпорирано оно што буде стајало у коначном тексту Поглавља 23, који се односи на културу а везано је за права националних мањина. Договорено је да, након формирања нове Владе, Министарство за људска и мањинска права, ради отклањања свих евентуалних дилема у погледу наведеног питања, буде иницијатор састанка са представницима Министарства културе и информисања и представницима националних савета националних мањина.

На 10. седници Савета, поводом спроведених активности за оснивање Музеја и Дома ћирилице у Бајиној Башти, гости су били представници Скупштине општине Бајина Башта – Синиша Спасојевић и Милош Јелисавчић.

Општина Бајина Башта усвојила је, наиме, у локалном парламенту Декларацију о заштити и неговању ћирилице, на основу које је касније формирано Радно тело 2019. године, које се на нивоу општине Бајина Башта бави предлагањем и праћењем мера за заштиту ћирилице. Једна од првих активности које су произашле из усвојене Декларације јесте манифестација „Ћирилична баштина“. У Бајиној Башти, у самом центру града, отворен је „Парк ћирилице“, а општина Бајина Башта започела је израду пројекта за Музеј ћирилице. Идеја је да то буде национални музеј јер се читава концепција ослања на ћирилично културно наслеђе, историјски контекст и манастир Рачу (познат, између осталог, по чувеној Рачанској школи – Кипријану и Јеротеју Рачанину, Гаврилу Стефановићу Венцловићу – али и по улози коју је манастир имао за време Другог светског рата, када је у њему чувано Мирослављево јеванђеље).

Како школа у селу Рача дуги низ година није у употреби, покренута је иницијатива, а општина је обезбедила средства за израду пројектне документације за њену реконструкцију и претварање у Музеј ћирилице. У току ове године спроведен је комплетан поступак. Пројекат је рађен детаљно за ову врсту објеката, те садржи све потребне документе: поред пројектне архитектуре, рађен је пројекат хидротехничке инсталације, пројекат електро-инсталације, машинских инсталација, елаборат енергетске ефикасности, као и пројекти заштите, те елаборати заштите и дојаве од пожара. Добијена је грађевинска дозвола, односно решење о одобрењу, пошто је у питању реконструкција.

Матица српска и општина Бајина Башта успоставиле су сарадњу, а протокол ће бити потписан током марта 2023. г. У оквиру наведене сарадње утврђене су активности за 2023. г. и оне ће подразумевати учешће еминентних стручњака Матике српске на манифестацији Дани ћирилице у Бајиној Башти. Поред тога, договорено је да представници из Бајине Баште посете Матицу српску и организују промоцију својих активности.

На 11. седници Савета поводом теме Израда предлога за јачање културног идентитета Срба у иностранству путем очувања језика, писма и културно историјског наслеђа, гост извештач био је Младен Весковић, виши саветник у Министарству културе. Младен Весковић је у свом излагању указао на чињеницу да је реч о веома важној подршци нашим сународницима у иностранству и да је у претходне две-три године било знатнијег повећања буџета за ову намену (од 9 милиона динара у 2019. години до 15 милиона и 200 хиљада динара у текућој години). Гост извештач је истакао да сваке године на конкурс пристигне преко 300 пријава за различите пројекте, из више од 30 земаља, а да највише пријава долази из земаља у окружењу (више од $\frac{3}{4}$). Пројекти су највише везани за манифестације, потом за издаваштво, радионице и едукације из области културе, као и за заштиту нематеријалног културног наслеђа и материјално-техничко уређење објеката. Младен Весковић је констатовао да би Комисији за одабир пројеката на овом конкурсима било олакшано одлучивање уколико би се могли позвати на неки начелни став или смерницу Савета.

У 2022. години Национални савет за културу је спроведећи усвојени програм рада реализовао:

1. Првом темом Програма рада Савета за 2022. годину, било је предвиђено учешће чланова Националног савета за културу у изради предлога нових закона планираних да се усвоје у току 2022. године, а на основу усвојеног Програма рада Министарства културе и информисања за текућу годину.

Имајући у виду да је током 2022. године Влада у дужем временском периоду била у техничком мандату и да предлози закона нису били у процедури, чланови Савета биће укључени у активности везане за ову тему у 2023. години.

2. Другом темом из Програма рада Савета, која се односи на учешће чланова Савета у сарадњи са Заводом за културни развитак у изради Предлога Стратегије развоја културе у Републици Србији за период 2024–2029. године, треба нагласити да се приступило изради упоредно-правне анализе из стратешких области културе у Републици Србији. Министарство културе је са Факултетом за медије и комуникацију из Београда закључило Уговор о пружању услуга израде упоредно-правне анализе стратешких докумената у области културе и културног наслеђа, чији су циљеви:

Унапређења рада институција у култури

- Доношење плана капиталних инвестиција на реконструкцији, санацији и доградњи постојећих објеката институција културе чији је оснивач Република Србија;
- Доношење плана изградње нових објеката за потребе културе (Филхармоније, Природњачког музеја, Музеја Николе Тесле и др.);
- Унапређење регулаторног оквира (измена појединих закона и правилника);
- Реформа рада Завода за заштиту споменика културе (дефинисање територијалне надлежности и начина финансирања);
- Реформа Филмског центра Србије;
- Техничка опремљеност и модернизација институција културе;
- Физичка приступачност установа културе за особе са инвалидитетом;
- Дигитална приступачност установа културе за особе са инвалидитетом (израда приступачних интернет страница);
- Уређење некоришћених простора за потребе културе;
- Укључивање организација цивилног друштва и појединаца у култури у рад институција културе;
- Укључивање приватног сектора у рад институција у култури;
- Израда базе података као и редовно ажурирање (наслеђе, савремено стваралаштво, самостални уметници у култури и др.).

Унапређење кадровских капацитета институција у култури

- Повећање броја запослених са циљем подмлађивања постојећег стручног кадра;
- Континуирана едукација запослених;
- Међународна размена стручњака, знања и искустава.

Унапређење система финансирања у култури

- Успостављање јединственог система мерења, путем презентовања просека буџетског давања за културу на свим нивоима власти;
- Порески подстицаји и олакшице (могућност увођења споменичке ренте);
- Унапређење конкурса у области заштите и промоције културног наслеђа;
- Унапређење конкурса у области савременог стваралаштва;
- Увођење нових конкурних тема;
- Унапређење система мониторинга и евалуације подржаних пројеката;
- Коришћење регионалних и ЕУ фондова;
- Дефинисање јавно-приватног партнерства у области културе.

Унапређење међусекторске, међуресорне и међународне сарадње

- Сарадња са сектором информисања;
- Сарадња са ресором образовања, туризма, науке и заштите животне средине;
- Међународна сарадња;
- Сарадња са Националним саветима националних мањина;
- Сарадња са ресором за социјална питања ради укључивања особа са инвалидитетом;
- Сарадња са ресором за борачка питања (споменици ослободилачких ратова).

Унапређење програмске делатности институција у култури, које би као резултат имало ширење културне публике (културна партиципација грађана Србије сада је 5,6%, а Стратегијом предвидети између 8% и 10%).

- Истраживања шире публике и истраживања маргиналних група;
- Децентрализација у култури (преко конкурса Градови у фокусу и Национална престоница културе);
- Обележавање важних датума;
- Промоција културних догађаја у земљи и иностранству;
- Модернизација културних догађаја у смислу прилагођавања деци и младима;
- Увођење уметности и културе у школе дефинисањем јасних промотивних кампања институција културе намењених младима;
- Обезбеђивања програма за све, односно прилагођавање програма свим категоријама особа са инвалидитетом (аудиодескрипција, презентације на знаковном језику, Брајево писмо, тактилни програми итд.).

На предлог чланова Националног савета за културу министар културе је предложио Влади измену члана 19. став 2. Закона о култури да се због ефикасног праћења реализације спровођење Стратегије развоја културе Републике Србије период важења Стратегије са десет скрати на пет година.

3. Израда иницијативе за побољшање кадровске структуре запослених и набавку опреме за рад у институцијама културе јесте дуг и континуиран поступак, који захтева свеобухватну анализу стања у установама културе. Због важности овог питања, као и њене рационализације, мишљење Савета јесте да се ова тема разматра у континуитету и током 2023. године како би се кроз Акциони план који ће пратити Стратегију развоја културе и овај проблем у наредним годинама решио.

4. Учешће чланова Савета у изради предлога закона који уређују област културе са аспекта националних мањина у Републици Србији и њихових интереса у очувању и унапређењу услова за неговање културног идентитета није спроведена у 2022. години имајући у виду да су тек крајем 2022. године спроведени избори за представнике у савету националних савета националних мањина.

5. Покретање иницијативе код Министарства културе за оснивање Центра за конзервацију и рестаурацију старих и ретких књига и архивске грађе у Ужицу, Нишу и Крагујевцу. Сходно члану 28. Закона о старој и реткој библиотечкој грађи, у Републици Србији су лиценциране две лабораторије за заштиту папира и пергаментa – лабораторије при Народној библиотеци Србије и Библиотеци Матице српске. Ове две лабораторије својом делатношћу покривају читаву територију Републике Србије. Будући да потребе за заштитом старих и ретких књига превазилазе годишње капацитете ове две лабораторије, потребно је оснивати нове. У циљу децентрализације послова заштите, предлог је да се оснују три нове лабораторије – у Нишу, Крагујевцу и Ужицу, при библиотекама ових градова. Ова три нова конзерваторска центра покривала би своје регионе: западну, јужну и централну Србију, а под надлежношћу Народне библиотеке Србије, док би се њихов рад финансирао кроз програмску делатност Народне библиотеке Србије.

Народна библиотека Србије пружила би оперативну подршку пројекту оснивања нових лабораторија путем заједничког рада на опремању савременом конзерваторском опремом, обуци будућих кадрова и у надзору над радом новооснованих лабораторија. Потребно је, такође, прецизирати и правни оквир за оснивање ових лабораторија тако

што би се извршила измена Закона о старој и реткој библиотечној грађи, а библиотеке у ова три центра би у свој статут и систематизацију унеле нову делатност. Обављени су разговори са локалним библиотекама, а задатак Народне библиотеке Србије јесте да обучи стручњаке из наведених локалних библиотека у пословима конзервације старих и ретких књига и архивске грађе. У овом тренутку књиге из наше баштине већином су од 12. до 17. века, углавном је реч о рукописима, што захтева доста времена, и за то је неопходно формирање Центра. Средства за овај пројекат треба знатно да се увећају, и да буду у финансијском плану Народне библиотеке Србије за редовне активности. За ову врсту активности потребна су финансијска средства за стручну обуку конзерватора, за набавку опреме и адаптацију простора.

6. Програм рада Савета која се односи на израду предлога за оснивање Центра за књигу при Народној библиотеци Србије са деловањем у области издаваштва, међународне сарадње и промоције читања, а имајући у виду ниво читалачког интересовања, као и положај књиге и издаваштва у Републици Србији, следећи европска искуства, осећа се потреба за установљавањем системског програма који ће стимулативно деловати не само на унапређење ових области, већ ће и позиционирати књигу у једном ширем контексту.

Стварање услова за повећање нивоа читалачких стандарда и дефинисање систематских акција за подстицање читања јесу један од виталних задатака библиотекарства, те се сматра да ће се посебним фокусом на ове активности допринети развоју циљева, који подразумевају следеће активности:

- Библиотеке: анализа стања и реформа набавне политике; књижевне награде и књижевне манифестације; међународна функција и значај наше књиге – утврђивање степена присуства; сарадња са издавачима: анализа стања и реформа; значај и место електронске књиге.

- Начини реализације: активности у школама; размена аутора – резиденцијални боравци; представљање стране литературе; издаваштво; награде за читаоце; интензивирана сарадња са свим релевантним чиниоцима: писцима, преводиоцима, библиотекарима, издавачима, књижарима.

- Потребна финансијска средства: средства за награде (читаоци); хонорари ангажованих појединаца (екстерни); издавање књига – штампа; Реконструкција административног простора за потребе резиденцијалног боравака; Средства за резиденцијани боравак.

7. Израда образложеног предлога Министарству културе за оснивање специјализоване научно-истраживачке установе културе за филм и аудиовизуелну уметност одвијао се у неколико фаза. У првом кораку за чланове радне групе предложени су поред чланова из састава Националног савета, проф. др Невена Даковић и Небојша Кундачина, и редитељи: ван. проф. Стефан Иванчић (Факултет драмских уметности) и Владимир Перишић, доцент (ФМК). Радна група је дала предлог допуна нацрта ЗАКОНА О ФИЛМСКОЈ И ДРУГИМ АУДИОВИЗУЕЛНИМ ДЕЛАТНОСТИМА, које обезбеђују најшири законски оквир и предуслове за формирање института (ИТАКА). ИТАКА је осмишљена као научна институција која би подржала нашу богату и вредну филмску праксу и помогла њеном бољем пласману и видљивости на различитим међународним сценама, не само фестивалским, већ пре свега

у академским круговима, културним центрима. Одлука да ли је реч о формирању самосталне нове институције или само новог одељења у оквиру неке од постојећих институција а по угледу на светске обрасце Француске, Канаде, Велике Британије условљена је: стварањем глобалног законодавног и структурног оквира, потписивањем уговора о помоћи и сарадњи на нивоу Министарства као и израдом Предлога Стратегије развоја културе у Републици Србији за период 2024-2029 у коме у оквиру одељка „Унапређење рада институција у култури“ постоји ставка „. Реформа Филмског центра Србије“. Радна група сматра да је предлог ИТАКА неопходно усагласити и развијати упоредо са радом у наведеним сегментима.

8. Имајући у виду оквир финансијског плана Министарства културе за 2023. годину није било могуће планирати повећање средстава за откуп културних добара за поједине установе културе.

Чланови Националног савета за културу предложиће министру културе да се у ребалансу буџета за 2023. годину, предвиде средства за формирање фонда за откуп културних добара која су од изузетне важности за националну културу.

9. Када је реч о области културних делатности Срба у иностранству, закључено је да би било значајно да се у наредним годинама повећава износ расположивих буџетских средстава за ове намене, као и да се одреде приоритетне тематске области.

10. У оквиру Програма рада Савета који се односи на промовисање, очување, неговање и обавезну примену норме стандардног српског језика, формирана је радна група која је поднела предлог за усвајање иницијативе за (под)законско регулисање статуса лектора српског језика у Републици Србији. Будући да се друштво свакодневно суочава са све већом језичком некултуром и општом небригом у погледу очувања и неговања норме стандардног српског језика, што се – нажалост – уочава и у државним институцијама, образовању, медијским и издавачким кућама, предложено је да се положај лектора српског језика законски уреди те да лекторско-коректорске послове може да обавља искључиво лице које је за то квалификовано (има завршене одговарајуће студије и положену лиценцу за лектора српског језика).

У том смислу, предложено је да се у складу са Законом о употреби српског језика у јавном животу и заштити и очувању ћириличног писма (Службени гласник, бр. 89/2021; у даљем тексту Закон), чланови 8. и 9. Закона допуне подзаконским актом, који би подразумевао следеће:

- Сви државни органи, органи аутономних покрајина, градова и општина, установа, привредна друштва и друге организације које врше јавна овлашћења, јавна предузећа и јавне службе; привредна друштва и други облици организовања који послују односно обављају делатност са већинским учешћем јавног капитала; привредна друштва и други облици организовања у области научноистраживачке делатности који се не оснивају по прописима о јавним службама а који послују односно обављају делатност са већинским учешћем јавног капитала; професионална и струковна удружења која представљају своју област на националном и међународном нивоу; све издавачке и медијске куће, све институције које се баве издаваштвом, све преводилачке институције и све образовне институције у обавези су да међу запосленим кадром имају лектора за српски језик или да га хонорарно ангажују

приликом објављивања или јавне презентације документације/текстова насталих и/или публикованих у датим институцијама/удружењима и сл. (путем публиковања, штампања различитих издања, излагања, објављивања на веб-сајту, друштвеним мрежама и сл.)

- Број запослених лектора у једној институцији треба да буде прилагођен обиму посла.

- Посао лектора може да обавља само особа која има диплому о завршеним основним или мастер студијама на програму Српски језик и књижевност (Српска филологија: српски језик и књижевност) и Српска књижевност и језик.

- Сви лектори српског језика морају имати лиценцу за обављење лекторско-коректорских послова, која се обнавља (уз ново полагање испита) на сваких пет година, а која може бити и одузета уколико комисија надлежна за издавање лиценце утврди да се лекторско-коректорски послови не реализују у складу са нормом стандардног српског језика.

-Полагање испита за стицање наведене лиценце може да се реализује само у институцијама које добију дозволу за организовање овог испита (нпр. само у Матици српској, Институту за српски језик САНУ, на државним универзитетима). Материјал за полагање испита за добијање лиценце саставља или комисија, формирана у ову сврху, или Савет за српски језик, предвиђен Законом. Уколико се формира посебна комисија за ове послове, она треба да буде састављена од најеминентнијих стручњака из србистике (чланова Одбора за стандардизацију српског језика и универзитетских професора, пре свега).

Уколико, услед финансијских разлога, не постоји могућност да се у свакој издавачкој установи, односно установи културе, запосли лице на овим пословима, предлаже се да се оно по уговору о раду ангажује у једној установи, а да се уговором, у складу са Законом о раду, регулишу његове обавезе обављања лекторских послове и за друге установе којима је исти основач као установе у којој је лектор радно ангажован.

Предложено је да у комисији за припрему одговарајућег правилника буду: академик Јасмина Грковић-Мејдор (Филозофски факултет у Новом Саду), проф. др Александар Милановић (Филолошки факултет у Београду), академик Злата Бојовић (Српска академија наука и уметности) и проф. др Исидора Бјелаковић (Филозофски факултет у Новом Саду).

11. Национални савет усвојио је једногласно предлог да се Министарству културе упуту предлог за оснивање Музеја ћирилице у Рачи код Бајине Баште. Просторије за рад Музеја обезбедила би општина Бајина Башта у просторијама старе основне школе у Рачи. Локална самоуправа би целокупан објекат привела намени, односно сносила финансијске трошкове оснивања Музеја. Сва техничка документација која прати овакав подухват је сачињена. Музеј се оснива у селу надомак Бајине Баште и манастира Рача, у којем је радила позната средњовековна преписивачка школа, а налази се недалеко и од манастира Рујно, где је 1537. године штампана прва књига на подручју данашње Србије.

Предлаже се да Министарство културе буде оснивач ове значајне националне установе културе, односно да оно носи оснивачка права. То значи да би искључиво Министарство давало сагласност на оснивачка акта, програме и извештаје о раду Музеја. Такође Министарство би постављало директора и дало сагласност на Правилник о организацији и систематизацији послова. Режијске трошкове ове установе, по уговору између Општине и Министарства, може сносити локална самоуправа, ако тако буде у Уговору прецизирано.

Важност писма као идентитетског обележја је несумњива. Угроженост ћирилице, као писма, такође је приметна. Свест грађана, нарочито ћачке популације о нашој повесници, кроз историјат писма, треба подизати и свакодневно подсећати на њену улогу у развоју једног друштва.

Близина Републике Српске значајна је за реализацију овог пројекта и успостављање сарадње са тамошњим установама, као и са оним на северу Црне Горе.

12. Имајући у виду да је град Крушевац прошле године обележио јубилеј 650 година од оснивања и да јесам град и сама црква Лазарица практично место ходочашћа чланови Националног савета за културу су Министарству културе предложили да се реконструкција крушевачког града као национални пројекат сврста у ред стратешких приоритета развоја културе. Предложено је да се подржи предлог израде пројектног задатка са надлежним институцијама културе за реконструкцију комплекса „Крушевачки град“ као значајног сегмента националне културе, те да се уз подршку државе реализује исти. Узевши у обзир да је до сада надлежно министарство уз подршку државе помогло реконструкцију више значајних средњовековних објеката од изузетног значаја (Голубац, Пирот, Ужице, Манасија, Смедерево...) сматрамо да ће овај пројекат значајно допринети заштити и промоцији културног наслеђа.

13. Мишљење чланова Националног савета за културу који се односи на покретање иницијативе за израду предлога за побољшање положаја уметника, стручњака у култури, сарадника у култури, као и лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у култури је да се ради о дуготрајном и континуираном поступку за који је потребна свеобухватна анализа. Програмом рада Савета за 2023. годину биће аналитички третирано ово питање.

14. Због различитих потреба и различито развијених културних институција националних мањина, Републички савет за културу сматра да ће се потребама свих националних мањина у Републици Србији одговорити кроз подршку Акционог плана 23 из области културе. С тим у вези, организован је састанак са представницима из Министарства културе и представницима националних савета. На том састанку су разматрани проблеми које имају националне мањине у спровођењу својих културних политика, као и недостаци у Акционом плану 23 из исте области, које је потребно исправити. Као закључак састанка изнето је да до истог састанка мора доћи поново, јер је састанак одржан без министра културе, који је након Републичких избора тек требао бити изабран, а и због мандата представника националних савета, чији су избори тек требали уследити.

У Београду, 30. јануар 2023. године

Председник
Зоран Вапа